

Jolita VILUCKIENĖ

Klaipėdos universitetas

Nedenominacinių krikščioniškų bendruomenių raiška Klaipėdos mieste dviejų nepriklausomybės dešimtmečių akivaizdoje

Straipsnyje analizuojamos Klaipėdos netradicinio krikščioniško religingumo bendruomenės – charizminės nenedenominacinės „Meilės žodžio“, „Klaipėdos laisvųjų krikščionių“ ir „Miesto“ bažnyčios, jų vystymosi dinamika, kaitos procesai, tapatybės sklaida bei santykis su miesto gyventojais 1990–2010 m. laikotarpiu. Straipsnio medžiaga paremta šių nenedenominacinių bažnyčių atstovų naracijomis, surinktomis kokybinio giluminio interviu metodu bei vietinės žiniasklaidos publikacijų diskurso analize.

This article presents Klaipėda's non-traditional Christian religious communities – non-denominational charismatic churches The Word of Love Church, the Free Christian Church in Klaipėda and the City Church, their changes, and their relationship with the urban population during the two decades of Lithuania's Independence. The article based on material of leaders' narrations of non-denominational churches, collected through in-depth qualitative interview method and discourse analysis of the local media publications.

Įvadas

Klaipėdos miestas per nepriklausomybės laikotarpį patyrė gana dinamišką įvairių religinių bendruomenių įsikūrimo, bandymo įsitvirtinti ir natūralios kaitos procesą. Religija, kaip žinia, nėra autonominis, nuo kultūros atsietas reiškinys. Kaip teigia Cliffordas Geertzas, ji kristalizuoja visuomenės sociokultūrinį pamatą¹, todėl nenuostabu, kad nekatalikiškų religinių bendruomenių veikla per šį laikotarpį paliko ryškų pėdsaką miesto veide.

Klaipėda iki Antro pasaulinio karo buvo laikoma liuteroniškos kultūros ir bažnytinės architektūros miestu, o karo metu, pasitraukus didžiąjai daliai miesto gyventojų, kurie priklausė Evangelikų liuteronų bažnyčiai, ir sovietmečiu užpildžius miestą iš kitų Lietuvos vietovių suvažiuusiais lietuviais ir iš Rusijos bei kitų sovietų režimo šalių atvykusiais gyventojais, pasikeitė ir uostamiesčio gyventojų religinis identitetas.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, viena vertus, istoriniai vaizdiniai ir sąsajos stiprino tradicinio evangeliško išpažinimo formas, kita vertus, aktyvi neoprotėstantinės krypties misionieriška veikla kūrė šiuolaikiškesnes kolektyvinės tapatybės formas ir bendruomenes. Nors Klaipėdos kaip liberalaus ir laisvo miesto idėja ideologiškai susaisto miestiečių

sąmonę su svarbiausia modernybės idėja – nevaržoma individo laisve, kuri yra kildinama iš protestantiškos etikos, religinio gyvenimo formų įvairovė mieste atskleidžia ir šiandien ne paskutinėje vietoje glūdinti žmonių poreikį patirti religinį jausmą, susietą su autentiško bendruomeniškumo išgyvenimais. Šis aspektas paaiškina aplinkybę, kad tam tikra uostamiesčio gyventojų dalis rado prieglobstį kompaktiškose naujųjų nedenuminacinių judėjimų bendruomenėse, kurios į šį poreikį atsiliepė netradicinio krikščioniško religingumo formomis. Didžiąją dalį naujųjų nedenuminacinių bendruomenių įsteigė iš įvairių šalių atplūdę misionieriai, Klaipėdoje siekė pasėti savo išpažinimo sėklas.

XX a. 7-ajame dešimtmetyje Šiaurės Amerikos ir Europos tradicinių protestantų gyvenimą sukrėtęs charizminio atsinaujinimo judėjimas nepriklausomybės priešaušryje atsirito ir iki Lietuvos. Jo paveiktos Klaipėdoje ir kituose šalies miestuose pradėjo kurtis visiškai naujos charizminės nedenuminacinės bažnyčios, kurios savo pavadinimą kildina iš siekio peržengti denuminacinį krikščionybės ribotumą. Vienas šių bendruomenių patrauklumo bruožų – akcentuojamas krikščionių tikėjimo „minimumas“, nekreipiant dėmesio į kurios nors tradicijos tariamai „pridėtus“ dėmenis. Taip nedenuminacinės bažnyčios pabrėžia savo ekumeniškumą, t. y. visiems krikščionims priimtinus dalykus². Tai buvo nauja ir negirdėta neinstitutinio krikščioniškojo religingumo forma, kuri nagrinėjamo laikotarpio pradžioje patraukė nemažą būrį, daugiausia jaunų, alternatyvos nuosaikiam tradiciniam tikėjimui ieškančių uostamiesčio gyventojų.

Žinoma, ne visoms bendruomenėms pavyko įsitvirtinti ilgesniam laikui, kai kurios net nebuvo oficialiai įsiregistravusios taip ir nepavykus šiame mieste įleisti gilesnių šaknų ir savo mokymais patraukti daugiau miestiečių.

Statistiniai duomenys atskleidžia, kad Lietuvos gyventojai rezervuotai vertina naujuosius religinius judėjimus ir ne tik nelinksta ištraukti į jų veiklą, bet ir apskritai apie tokius judėjimus mažai ką žino arba neturi nuomonės. 2007 m. „Baltijos tyrimų“ duomenimis daugiau nei trys ketvirtadaliai 17–47 metų Lietuvos gyventojų (78 proc.) nurodė, kad nedalyvauja ir anksčiau nedalyvavo jokių religinių judėjimų ar grupių veikloje. Tokioje veikloje dalyvauja ar dalyvavo 3 proc. aptariamo amžiaus Lietuvos gyventojų. Tas pats pasakytina ir apie kitus šeimos narius ar artimus giminaičius³. Panašios tendencijos matyti ir Klaipėdos mieste.

Artėjant 500 metų sukakčiai nuo Reformacijos atsiradimo (Martyno Liuterio 95 tezių paskelbimo 1517 metais), šiuo metu ypač aktualu skirti didesnę dėmesį protestantiškos kilmės krikščioniškoms bendruomenėms, tad šiame straipsnyje analizuojamos tos netradicinio krikščioniško religingumo bendruomenės, kurios gyvuoja daugiau kaip dešimtmetį ir yra palikusios didesnę ar mažesnę pėdsaką Klaipėdos miesto gyventojų religiniame gyvenime. Iš jų didžiausią atgarsį mieste per šį laikotarpį paliko krikščioniškos charizminės nedenuminacinės „Meilės žodžio“, „Klaipėdos laisvųjų krikščionių“ ir „Miesto“ bažnyčių bendruomenės.

Tyrimo objektas – Klaipėdos nedenuminacinių krikščioniškų bendruomenių veikla, susijusi su šių bendruomenių vystymosi dinamika, kaitos procesais, tapatybės sklaida bei santykiu su miesto gyventojais pirmaisiais dvejais nepriklausomybės dešimtmečiais.

Tyrimo tikslas – atskleisti žymiausių Klaipėdos miesto krikščioniškų netradicinių religinių bendruomenių vystymosi dinamiką, kaitos procesus, tapatybės sklaidos pobūdį bei santykį su miesto gyventojais 1990–2010 m. laikotarpiu.

Tyrimo uždaviniai:

1. Remiantis krikščioniškų netradicinių religinių bendruomenių atstovų naracijomis, surinktomis kokybinio giluminio interviu metodu, atskleisti trijų Klaipėdos mieste didžiausią atgarsį palikusių nenedominacinių bažnyčių veiklos dinamiką po nepriklausomybės atgavimo.
2. Remiantis vietinės žiniasklaidos publikacijomis išnagrinėti viešąjį Klaipėdos miesto diskursą apie „Meilės žodžio“, „Klaipėdos laisvųjų krikščionių“ ir „Miesto“ bažnyčias 1990–2010 metais.
3. Remiantis kokybinio tyrimo duomenimis atlikti šių nenedominacinių krikščioniškų bendruomenių atsiradimo, kaitos, tapatybės formavimosi ir santykio su Klaipėdos miesto gyventojais analizę.

Tyrimo metodai: aprašomasis, analitinis ir sintezės, kokybinio giluminio interviu metodai ir diskurso analizė. Straipsnyje remtasi empirinio tyrimo medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).

Išsamių mokslinių tyrimų apie krikščioniškų netradicinių religinių bendruomenių kilmę, veiklos dinamiką ir raišką buvusiam protestantiškame Klaipėdos krašte yra nepakankamai. Tyrimo objektas buvo nagrinėtas ir 2012 m. sociologiniame įvairių Klaipėdos tautinių, religinių ir subkultūrinių bendruomenių kontekste kolektyvinėje monografijoje „Klaipėdos diskursai 1990–2010 m.: sociologinė miesto tapatybių rekonstrukcija“⁴. Joje sociologiniu aspektu buvo tyrinėta tiek tradicinio religingumo bendruomenių, tiek naujųjų religinių judėjimų raiška Klaipėdos mieste.

Tema nauja ir aktuali religijos sociologijos, religijotyros, istorijos sričių mokslininkams, besidomintiems reformuoto netradicinio krikščioniško religingumo raiška Lietuvoje.

„Meilės žodžio“ transformacija į Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčią: nuo evangelinio radikalizmo iki naujųjų laikų protestantinio nuosaikumo

Pati kontroversiškiausia ir sukėlusia didžiausią atgarsį iš visų XX a. paskutiniajame dešimtmetyje susibūrusių religinių bendruomenių uostamiestyje yra Tikėjimo žodžio bendrija, kuri priskiriama minėtam protestantų charizmininkų sąjūdžiui ir Klaipėdoje buvo pasivadynusi „Meilės žodžiu“. Jos ištakos sietinos su Visos Evangelijos judėjimu, kuris pasaulyje prasidėjo XX a. 6-ajame dešimtmetyje. Šiam judėjimui be pagrindinių krikščioniškųjų doktrinų būdinga pabrėžti veržlumą, viską nugalintį tikėjimą⁵. Prieš pat paskelbiant nepriklausomybės atgavimą Klaipėdoje susibūrusi 50-ies žmonių grupė greitai virto galingu judėjimu, apie kurį, galima sakyti, žinojo kone kiekvienas uostamiesčio gyventojas. „Meilės žodžio“ augimo dinamika buvo stulbinama: 1994-aisiais – piko metais – į savo renginius bendrija sutraukdavo apie 1 200, o į miesto stadione rengiamas didžiules krikščioniškas konferencijas – ir dar daugiau žmonių:

Piko metu sėkmadieniais rinkdavomės Žvejų kultūros namuose, muzikiniame teatre, Žemaitijos kino teatre, nes mažesnėse salėse netilpdavome. Mūsų bendruomenė, salių nuomos atžvilgiu, kito į vis didesnę⁶.

1992 m. „Klaipėdos“ dienraščio skyrelyje „Dienos telegrafas“ užfiksuotas pranešimas: „Meilės žodžio“ bažnyčia nori įsigyti arba išsinuomoti didelį pastatą bažnyčiai, kur galėtų susirinkti ir 3 tūkstančiai žmonių. Sako, labiausiai jiems tiktų „Žemaitijos“ kino teatras arba vienas iš sporto maniežių⁷.

Iš tiesų tokia šio judėjimo sėkmė mieste buvo fenomenalus reiškinys, sutraukęs įvairiausio amžiaus ir socialinės padėties uostamiesčio gyventojus, neaplenkiant ir miesto elito:

Buvo iš visokių sluoksnių, buvo ir labai išsilavinusių žmonių, tokių kaip universiteto katedrų vedėjai, vienas kitas signataras ateidavo. Labai daug buvo žymių žmonių⁸.

Ieškant šio fenomeno atsiradimo priežasčių peršasi išvada, kad didžiulę transformaciją patyrusioje posovietinėje visuomenėje tuo metu tvyrojo vertybinis ir ideologinis vakuumas, kurį pirmiausia bandė užpildyti tradicinės religinės bendrijos su Katalikų Bažnyčia priešakyje, tačiau jų religinių praktikų ir paslaugų pasiūla su tradicinėmis raiškos formomis, pasirodo, ne visuomet rasdavo atgarsį dvasiniais dalykais besidominčių žmonių širdyse. Be to, pusę amžiaus trukęs sovietų režimas neleido naujoms kartoms perimti tradicinio tikėjimo ir pamaldumo praktikų, kurios iš esmės joms buvo naujas, neįprastas ir nepažįstamas dalykas. Tuo tarpu būtent „Meilės žodis“ žmonėms kaip alternatyvą instituciniam religingumui pasiūlė kitokio krikščioniškojo religingumo išraišką:

Pradžioje iš miesto pusės buvo plačiai atvertos durys, didelis palankumas, žmonių smalsumas ir susižavėjimas, nes jiems tai buvo naujas, nematytas, negirdėtas dalykas – pamaldos ir Dievo šlovinimas su šiuolaikine muzika, gitaromis. Žmonės būdavo paliesti viso šito⁹.

Žinoma, „Meilės žodis“ daugiausia buvo jaunų žmonių judėjimas, kurio narių amžiaus vidurkis, pastorės teigimu, galėjo būti šiek tiek virš trisdešimties. Tad natūralu, kad jiems buvo patrauklus „Meilės žodžio“ veržlumas, radikalumas, karštas užsiangažavimas savajai doktrinai, o neretai ir agresyvumas, pasireiškiantis tiesmuka retorika, netolerancija kitaip mąstantiesiems ir šaipymasis iš tradicinės Katalikų Bažnyčios:

<...> kai žmogus atsiduria dvasinėje aklavietėje (o tokioje situacijoje šiandien yra kas antras Lietuvos žmogus) jokiais religinių ritualų lapais Bažnyčia neuždengs tos skausmingos žmogaus gėdos prieš Dievą. Jokiais puošniais rūbais ar paauksuoto gipso interjerais ji nepasotins amžino kiekvieno žmogaus alkio – pažinti gyvąjį gelbėtoją Mesiją.¹⁰

Tad Klaipėdos Meilės žodžio bažnyčios augimas pirmaisiais jos egzistavimo metais stūmė jauną lyderį į vis didesnį radikalizmą ir savo išskirtinumo deklaravimą, nekreipiant dėmesio į miestiečių pirmąsias priešiškas, pasipiktinimo reakcijas: „Drauge ir tokie iš pirmo žvilgsnio nekalti dalykai kaip nauji tikėjimai, įvairios sektos ir kultai, okupuoja mūsų šalį. Viena iš labiausiai klestinčių sektų yra „Meilės žodis“. Tiesa, jis nepavojingas platesnei visuomenei, o tik patiems sektantams“¹¹

Kai bendruomenė pasiekė didesnį nei tūkstančio narių piką ir didžiulį evangelizacijos (krikščioniškojo tikėjimo skleidimo) mastą („Nėra tikriausiai mieste nė vieno kampo, kryžkelės, ant kurios nebūtume groję, giedoję, skelbę Evangelijos. Visos aikštės buvo išstovėtos, išdainuotos“¹²), jos radikalūs mokymai pasiekė ir visuomenės elito sluoksnius,

kuriems naujai prasiveržęs, nenuspėjamo dydžio, nevaldomas ir prieštarigai vertinamas judėjimas išprovokavo didžiulę pasipriešinimo bangą, apie kurią trumpai užsimena pastorė Nijolė Ivanauskienė:

Atsirado užgautų įtakingų žmonių, kurių giminės ar artimieji ateidavo į mūsų bendruomenę įtikėję. <...> Ir tokių įtakingų žmonių artimieji ar giminaičiai pradėdavo per žiniasklaidą visaip bendruomenės pastorių purvais drabstyti, sektantizmu kaltinti¹³.

Neigiamą valdančiųjų sluoksnio laikyseną iliustruoja penkių politinių partijų ir judėjimų vadovų protestas prieš tai, kad „mieste važinėja autobusai su užrašais: „Tavęs laukia bažnyčioje „Meilės žodis““. Tokie užrašai, anot jų, nedaro garbės miestui ir skurdina katalikišką lietuvių tautą¹⁴. Šis protestas net buvo įtrauktas į savivaldybės svarstomų klausimų dienotvarkę. Akivaizdu, kad Katalikų Bažnyčios hierarchų išsakyta radikaliai neigiama pozicija dėl „Meilės žodžio“¹⁵ paskatino katalikiškosios visuomenės pasipriešinimą, kuris įgijo simbolinės kovos už krašto tikėjimo grynumą ir tautinės katalikiškosios tapatybės išsaugojimą įvaizdį.

Paklausta, kaip apibūdintų pirmąjį penkmetį gyvavusią Meilės žodžio bendruomenę, tuometinio pastoriaus Donato Ivanausko žmona N. Ivanauskienė, antrajame nepriklausomybės dešimtmetyje perėmusi bendruomenės vadovavimą į savo rankas, pateikė gana reflektyvų ir savikritišką šios bendruomenės apibrėžimą:

Užsidegusi, liepsnojanti, šaukianti, garsiai rėkianti visiems apie Dievo Gerąją Naujieną. <...> Aš manau, patys tuo metu save suvokėme kaip broliją, labai jautėmės artimi, užsidegę, jautėmės aukštesnio, didesnio bendro tikslo vedami. Manėm, kad visi žmonės turi atsiversti, atgailauti, pereiti iš priešų teritorijos į Dievo teritoriją, kad visi turi būti išlaisvinti.¹⁶

Tokio radikalaus ir primygtinio savo tikėjimo skleidimo išprovokuotą visuomenės priešiško bangą puikiai išnaudojo žiniasklaida, savo puslapius paversdama kovos prieš „Meilės žodį“ ir jo gynybos arena. Iš pradžių vyravusį palankų toną („Jie pasitiks Tave, kaip seniai laukiamą svečią...“¹⁷) papūtus priešingiems vėjams vietinė spauda greitai pakeitė į griežtai neigiamą, kurpdama dar labiau skaitytojų aistras kurstančias antraštes ir pasinaudodama ir jų prieš šią sekta vadinamą bendruomenę nukreiptais laiškais bei atsiliepimais: „Mistinis skrydis į tamsą“¹⁸, „Daiktai iš sektos būstinės grįžta namo“¹⁹, „Skelbiasi Kristų priėmęs, o iš bažnyčios brolių išmetė lauk! Turėjau negarbės pažinti „Meilės žodį“ („Evangelijos bažnyčią“) ir p. D. Ivanauską“²⁰, „Prievartautojai su Jėzaus vardu lūpose“²¹.

Nenuostabu, kad tokio miesto visuomenės spaudimo neatlaikė pati „Meilės žodžio“ bendruomenė. Pirmiausia ėmė mažėti narių skaičius, ne visi pajėgė atlaikyti visuomenės klijuojamą stigmatizuojančią sektanto etiketę:

Tai buvo skaudūs smūgiai mums, ypač bjaurūs straipsniai žiniasklaidoje. <...> Pavadinimas „Meilės žodis“ buvo tapęs kaip koks prakeiksmas dėl tų žiniasklaidos straipsnių, žmonės jau nedrįsdavo viešai sakyti, kur jie lankosi²².

Galiausiai, kaip ir kiekvienoje didelėje bendruomenėje, „Meilės žodyje“ prasidėjo vidinis skaldymasis, naujų lyderių iškilimas, buvęs bendruomenės vidinių konfliktų ir eizėjimo priežastimi. Iš bendruomenės pasitraukė naujieji lyderiai išsivesdavo ir dalį savo

sekėjų. Į kelių šimtų žmonių ratą susitraukusi bendruomenė 1997 m. įregistravo naują pavadinimą – „Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčia“ – ir, atsisakiusi kraštutinės kles-tėjimo doktrinos ir iš to kylančios savo išskirtinumo idėjos, būdingos Visos Evangelijos judėjimui, pasuko nuosaikesniu savo tikėjimo skleidimo keliu:

Mes nebesiekiam eiti į pasaulį ir skelbti Evangelijos, nes ji jau yra paskelbta, nes visi ją jau yra girdėję. Pagrindinė mūsų veikla dabar – sekmadienio tarnavimas ir Dievo šlovinimo bei garbinimo tarnavimas.²³

Taigi nepriklausomybės ir savo pačios gyvavimo pradžioje buvusi labai radikali ir dok-triniškai angažuota Meilės žodžio bažnyčia antrąjį dešimtmetį pasitiko patyrusi vidinę bendruomenės narių, veiklos ir savos doktrinos kaitą. Tapusi žymiai tolerantiškesnė kitų krikščioniškų bendruomenių ir bažnyčių atžvilgiu, atsisakiusi agresyvaus prozelitizmo (kitų krikščionių atvertinėjimo į savo bendruomenę) praktikos, ji tapo nebeįdomi žinias-klaidai ir praktiškai nebegirdima, nepastebima mieste, kaip ir daugelis kitų uostamiesčio religinių bendruomenių, tyliai besidarbuojančių savo veiklos lauke.

Tarptautinio LCC universiteto studentų aktyvumo išdava – „Klaipėdos laisvųjų krikščionių“ ir „Miesto“ bažnyčios

Po „Meilės žodžio“ sukeltos neinstitucinio, netradicinio krikščioniškojo religingumo ban-gos, mieste viena po kitos netrukus pradėjo burtis naujos nenedominacinės „laisvosios“ bažnyčios, kurių patraukli ir dinamiška krikščioniškojo tikėjimo išraiškos praktika tapo populiaru tarp studentiško amžiaus uostamiesčio jaunimo. Ne visos iš šių bendruomenių yra išlikusios iki šiandienos ar pritraukusios į savo gretas didesnę būrį žmonių, kurių veik-la būtų palikusi didesnę ar mažesnę atgarsį mieste. Labiausiai verti dėmesio yra du krikš-čioniškieji judėjimai, kurių atsiradimui įtakos turėjo LCC (angl. *Lithuanian Christian College*) tarptautinis universitetas – tai Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčia (KLKB) ir Miesto bažnyčia.

Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčia. Įsteigus tarptautinį LCC universitetą į jį stu-dijuoti suvažiavo nemažai studentų, kuriems nesvetimos krikščioniškos idėjos arba kurie savo miestuose jau buvo įsitraukę į įvairių nenedominacinių krikščioniškųjų bažnyčių veiklą. Tad studijuodami čia, Klaipėdoje, jie išreiškė norą burtis į panašią krikščioniškojo tikėjimo bendruomenę. Tuo tikslu iš JAV buvo pakviestas Šiaulių miesto Laisvųjų Krikš-čionių bažnyčios vadovas Otonas Balčiūnas ir menonitų (LCC įkūrėjų) misionieriai, kurie kartu su universiteto dėstytojais subūrė 20-ies žmonių grupelę. Didžiąją jos dalį sudarė studentai, kituose miestuose įsikūrusių šios bažnyčios bendruomenių nariai. 1996 m. ofi-cialiai įregistruota nauja religinė bendruomenė – Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažny-čia, išaugusi iki 50-ies aktyvių, studentiško amžiaus narių. Nuo kitų panašaus pobūdžio bendruomenių ji pirmiausia skyrėsi tuo, kad buvo Klaipėdoje gyvuojanti, bet iš esmės ne miesto žmonių, o laikinai iš kitų Lietuvos miestų suvažiavusių asmenų studentiška bendruomenė. Jos specifiką nulėmė mokslo metų ritmo ir narių rotacija bendruomenės viduje, kada baigusius studijas ir išvykusius gyventi į kitus miestus bendruomenės narius pakeisdavo nauji studentai: „Mokslo metais tai buvo gyvybinga, pilna visokių idėjų, akcijų, atrakcijų bendruomenė, o vasarą ji labai sumažėdavo, nes klaipediečių buvo vos keletas“²⁴.

Iki antro nepriklausomybės dešimtmečio tai buvo, nors ir negausi, savo bendruomenės pastato neturinti, bet klestinti ir gyvybinga, pastoriaus Modesto Gaubo žodžiais tariant, „moderni, jaunatviška bendruomenė. Tu į ją atėjęs galėjai matyti naujas idėjas, naują požiūrį į tikėjimą, pritaikytą jaunam žmogui, kad jis gali gyventi tikėjimo gyvenimą ir kartu būti modernus“²⁵. Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad tokia bendruomenė jaunam, tikėjimo ieškančiam žmogui yra puiki alternatyva tradicinių, dažnai nepatrauklių ir religinių praktikų lankstumu nepasižyminčių bažnyčių atžvilgiu. Tačiau kodėl antrame nepriklausomybės dešimtmetyje ji patyrė akivaizdžią mažėjimo krizę ir susitraukė iki 15-os narių, tarp kurių nėra nė vieno LCC studento?

Emigracijos banga mieste jai neturėjo didelės įtakos, pats pastorius išvelgia bendruomenės vadovų kaitos priežastį, kuomet perdavę bendruomenės vairą į jaunų lietuvių rankas iš jos pasitraukė misionieriai iš JAV: „Tai nebuvo lengva. Daugelis buvo per jauni imtis tokio vadovavimo, tokios atsakomybės. Tada bendruomenė išgyveno gana sunkų laikotarpį“²⁶. Viena vertus, nelengva nustatyti, kas konkrečiai galėjo nulemti bendruomenės mažėjimą: nuolatinė narių kaita, pasikeitusių vadovų vadovavimo stilius ar bendro visuomenės domėjimosi religingumu mažėjimas. Kita vertus, tokio pobūdžio naujos ir kone stichiškai gimusios religinės bendruomenės, neturinčios savo istorinių šaknų ir tradicijų, turi didesnę tendenciją išnykti, nei išlikti. Savo bendruomenės identiteto ir specifinės veiklos nišos mieste atradimas yra kone esminės ašys, suteikiančios bendruomenei tvirtumą ir apibrėžtumą. Pasirodo, kad į visų kitų naujųjų krikščioniškųjų judėjimų veiklą panaši socialinė veikla mieste ir Biblijos tyrinėjimai nėra pakankami veiksniai, suburiančios žmones būtent į šią, o ne kitą religinę bendruomenę. Pastorius M. Gaubas iš dalies patvirtina, kad jie, kaip laisvieji krikščionys, dar nėra iki galo atradę savo identiteto ir vietos Klaipėdos mieste:

Prieš metus atsirado bendruomenėje lyg ir naujas vėjas, naujos mintys ir idėjos. Atėjo toks suvokimas, kad mes patys turim atrasti tą terpę, kur mes galėtume būti reikalingi ar naudingi.²⁷

Paprastai tokio pobūdžio nedidelės religinės bendrijos Lietuvoje buriasi į didesnes organizacijas, vienijančias skirtingų miestų bendruomenes, ir / ar ieško partnerystės ryšių su kitomis, galingesnėmis, stiprią vidinę struktūrą turinčiomis krikščioniškomis bendruomenėmis užsienyje. Ne išimtis yra ir nedidukė Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčia, kurios galimybės įsitvirtinti mieste, netapus kitos – didesnės – bendruomenės dalimi, yra mažai tikėtinos:

Mes esame lietuviška bendruomenė, bet turim menonitišką užtaisą. Mes jau ne vienerius metus mąstom, svarstom, kad galbūt mūsų sąjunga net galėtų tapti brolių menonitų (didžiulės tikinčiųjų organizacijos, jungiančios milijonus žmonių) dalimi²⁸.

Nors šios bendruomenės veiklos apžvalga apima pirmus du nepriklausomybės dešimtmečius, verta atkreipti dėmesį ir į tai, kad šie, pastoriaus M. Gaubo išsakyti, lūkesčiai pasitvirtino: nuo 2014 metų Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčia prisijungė prie Tarpautinės Broliškųjų Menonitų bendruomenės (ICOMB).

Miesto bažnyčia. Ji yra viena dinamiškiausių nedenuminacinių krikščionių bendruomenių Klaipėdoje, pasižyminti augimo ir plėtros perspektyvomis. Susikūrusi iš penkių žmonių pirmame nepriklausomybės dešimtmetyje, antrojo pabaigoje bendruomenė į savo

gretas pritraukė apie 200 miesto gyventojų ir į Klaipėdą atvykstančių užsieniečių – nuo pat įsikūrimo pradžios daugiakultūrinė buvusi bendruomenė yra patraukli tiek lietuviams klaipėdiečiams, tiek laikinai ar nuolat mieste gyvenantiems kitataučiams, kurių dauguma yra susiję su LCC tarptautiniu universitetu (jame dirbantys dėstytojai ir studentai). Bendruomenės ištakos taip pat daugiakultūrės – pirmąjį jos branduoliuką sudarė filipinietis, du Amerikos lietuviai ir iš JAV atvykęs pastorius Billas Miswilowas su žmona suome. Kai 1997 m. prie jų prisidėjo dar dešimt lietuvių, ši bendruomenė Klaipėdoje buvo oficialiai įregistruota kaip Miesto bažnyčia. Įdomu tai, kad ši nenedominacinė bažnyčia nėra kitos šalies didesnės bendruomenės padalinys (kaip paprastai esti su kitomis netradicinėmis religinėmis bendruomenėmis), nors iš pradžių savo veiklos stiliumi Miesto bažnyčia buvo labai panaši į amerikietiškas tokio pobūdžio bažnyčias. Kai 2003 m. prie bendruomenės vairo stojo LCC absolventas pastorius Saulius Karosas, Miesto bažnyčia, derindamasi prie miesto žmonėms įprastų lietuviškų bendravimo tradicijų, tapo gerokai lietuviškesnė. Be to, bendruomenėje pakito ir daugiakalbiškumo problemos sprendimas – iš pradžių pamokslai buvo sakomi angliškai su vertimu į lietuvių kalbą, o giesmės giedamos lietuviškai, dabar pamaldos ir mokymai vyksta lietuviškai, o pagal individualų poreikį užsieniečiams yra verčiama į anglų bei rusų kalbas.

Aktyviu būdu pirmus šešis metus bendruomenė apie save skleidė informaciją skrajučių dalijimu gatvėse arba net beldimu į duris, kviečiant žmones (nors lietuvių kultūrai, priešingai nei amerikietišškai, tai yra svetima). Dėl šios priežasties po kiek laiko beldimą į duris sustabdėme. Kai aš tapau pastoriumi, pats būdamas lietuvis ir įvertinęs lietuvišką kontekstą, kartu su bendruomene pradėjau kitokią viešos veiklos strategiją.²⁹

Pastoriaus Sauliaus Karoso minėtos veiklos strategijos esmė – kurti autentišką bendruomeniškumo atmosferą bendruomenės viduje šeimyniniais santykiais siekiant, kad į bendruomenę atėję miesto žmonės, neturintys artimų draugystės, giminystės ryšių, sukauptų sunkią šeimos patirtį, išmoktų joje būti. Žinoma, tokį tikslą yra išsikėlusios ir nemažai kitų Klaipėdoje įsikūrusių religinių bendrijų. Toms, kurioms pavyko įgyvendinti šią strategiją, pavyksta sėkmingai gyvuoti. Ne išimtis yra ir Miesto bažnyčia, kurios sėkmę liudija bendruomenės augimas bei sugebėjimas antro nepriklausomybės dešimtmečio pabaigoje remėjų ir savo lėšomis įsigyti bendruomenės namus Melnragėje, nors iki tol visą laiką tekdavo blaškytis iš vienu mieste nuomojamų patalpų į kitas.

Vienas iš šios bendruomenės sėkmės raktų – jaunoms bendruomenėms neįprasta elgsena. Paprastai egzistuoja tipinė situacija, kai naujų bažnyčių lyderiai pasižymi radikalia bei aštria retorika, pabrėžiančia savo bendruomenės išskirtinumą. Miesto bažnyčia – priešingai – laikosi nuosaikios retorikos ir siekia kurti draugystės bei palaikymo tiltus su kitomis bažnyčiomis ir bendruomenėmis:

Aš, kaip „Miesto bažnyčios“ pastorius ir bendruomenės vadovas, labai noriu matyti visų krikščioniškų bendruomenių sėkmę. Dėl to įsiveliu, inicijuojau veiklas, kurios yra tarpbendruomeninės arba kurios padeda kitoms bažnyčioms augti. <...> Mano asmeniniu įsitikinimu, jei kaimynui gerai, tai ir man gerai. Jei Klaipėdoje būtų dešimt augančių sveikų bažnyčių, man nuo to būtų tik dar geriau. <...> mes stengiamės bendradarbiauti su kitais³⁰.

Viena tokių vienijančių veiklų yra nuo 2010 metų Miesto bažnyčios pradėta organizuoti Pasaulinės lyderystės konferencija, kuri pranoksta konfesines bei miesto ribas ir sutraukia į bendrą renginį įvairių tiek protestantiškų, tiek ir katalikiškų bendruomenių lyderius, kuriems sudaroma galimybė komunikuoti vienoje socialinėje erdvėje.

Nors bendruomenė yra auganti ir labai jauna (amžiaus vidurkis – apie 30 metų), ji susiduria su didele narių kaita. Viena vertus, ši kaita susijusi su bendrais šalies piliečių emigracijos mastais („Nežinau, kokio dydžio bendruomenė dabar būtų, jei ne emigravę tautiečiai. Tas nutekėjimas jaučiamas visose bendruomenėse“³¹), kita vertus, joje nėra fiksuotos narystės ir įvesdinimo į bendruomenę ritualų, o tai suteikia galimybę vykti nevaržomai žmonių rotacijai jos viduje.

Nors vietinės žiniasklaidos puslapiuose Miesto bažnyčios vardas ir nelinksniuojamas, tačiau ši bendruomenė, žmogiškųjų išteklių prasme, turi nemenką vidinį potencialą tapti vis labiau miesto žmonių girdima ir pastebima dėl savo ekumeniško, socialinio ir šviečiamojo pobūdžio veiklos. Be to, tai yra viena multikultūriškiausių religinių bendrijų, iš dalies atskleidžianti Klaipėdos sociokultūrinį savitumą kitų Lietuvos miestų atžvilgiu.

Išvados

Nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atsikūrimo Klaipėdos mieste į gyventojų patiriamą dvasinį vakuumą ir poreikį burtis į bendruomenes ieškant naujos vertybinės sistemos pamato buvo bandoma atsilipti ne tik tradicinėmis ritualizuotomis, bet ir netradicinio krikščioniško religingumo formomis, iš kurių didžiausią atgarsį mieste per šį laikotarpį paliko krikščioniškos charizminės nenedominacinės bažnyčios.

Šios bendrijos pasižymėjo jaunų žmonių gausa, gebėjimu savo netradicines religines išraiškos formas paversti jaunimui patraukliomis veržliu, dinamišku ir laisvu, į liturginius rėmus neįspraustu stiliumi.

Didžiausia viešųjų akcijų organizatorė pirmajame nepriklausomybės dešimtmetyje buvo Meilės žodžio bendrija, kuri, patyrusi didžiulį gyventojų priešišumą ir antrajame dešimtmetyje net pakeitusi pavadinimą, atsisakė intensyvaus viešo informacijos skelbimo apie save pasirinkusi nuosaikią ir mieste mažiau pastebimą veiklos strategiją.

Atsitraukus „Meilės žodžiui“, iškilo kitos protestantiškos pakraipos netradicinės bendruomenės – Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčia ir Miesto bažnyčia, kurios sėkmingai išnaudojo viešųjų ryšių strategiją savo bendruomenių augimui ir informacijos sklaidai apie save.

Tarptautinis LCC universitetas, į kurį studijuoti suvažiavo nemažai studentų, kurie, motyvuojami savo krikščioniška tapatybe, aktyviai išitraukė į įvairių nenedominacinių krikščioniškų bendruomenių veiklą, antrame nepriklausomybės dešimtmetyje tapo savotišku lopšiu rasti nenedominacinėms bendrijoms Klaipėdoje.

Klaipėdos laisvųjų krikščionių bažnyčiai nepavyko iki galo suformuoti savo bendruomenės identiteto, išsaugoti pastovių narių branduolio ir atrasti specifinės veiklos nišos Klaipėdos mieste, todėl 2014 metais ji prisiliejo prie Tarptautinės Broliškųjų Menonitų bendruomenės.

Priešingai nei daugelis netradicinių bendruomenių, Miesto bažnyčia nesiangažavo vien savo bendruomenės tikslams, bet, kurdama bendrus veiklos projektus su kitomis miesto organizacijomis ar bendrijomis, sėkmingai derindama savo bendrijos veiklą prie lietuviškos terpės ir realiųjų, tapo labiausiai augančia nenedominacine krikščioniška bendrija Klaipėdos mieste.

NUORODOS

- ¹ Geertz C. *The Interpretation of Cultures*. Princeton: Basic Books. 1973.
- ² Peškaitis A., Glodenis D. Šiuolaikinis religingumas: naujieji judėjimai ir išraiškos formos amžių sandūroje. Vilnius: Vaga. 2000.
- ³ Ališauskienė M., Glodenis D. Lietuvos gyventojų apklausa apie religinius judėjimus // Užsakovas: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. Baltijos tyrimai. 2007.
- ⁴ Kraniauskas L., Gedutis A., Acus A., Kraniauskienė S., Viluckienė J., Spiriajevas E. Klaipėdos diskursai 1990–2010 m.: sociologinė miesto tapatybių rekonstrukcija. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2012.
- ⁵ Peškaitis A. „Tikėjimo žodis“ gravituoja“ // Naujojo religingumo iššūkiai: Straipsnių rinkinys. Naujųjų religijų tyrimų ir informacijos centras. Vilnius: Dialogas. 2004.
- ⁶ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).
- ⁷ Nastopka V. Dienos telegrafas // Klaipėda. 1992 08 05.
- ⁸ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga. 2012.
- ⁹ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene. Ten pat.
- ¹⁰ Ivanauskas D. „Meilės žodžio“ bažnyčios pastorius žodis // Klaipėda. 1992 08 12.
- ¹¹ Mikelskienė R. Prievarautojai su Jėzaus vardu lūpose // Klaipėda. 1994 09 13.
- ¹² Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga. 2012.
- ¹³ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene. Ten pat.
- ¹⁴ VE informacija. Savivaldybėje // Vakarų ekspresas. 1993 01 23.
- ¹⁵ Gedvila J. Katalikų prelado žodis „Tuo tikiu“ // Klaipėda. 1992 08 12.
- ¹⁶ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga. 2012.
- ¹⁷ Kristina N. Jie pasitiks Tave, kaip seniai laukiamą svečią... // Klaipėda. 1991 04 20.
- ¹⁸ Simonavičiūtė A. Mistinis skrydis į tamsą // Klaipėda. 1998 06 09.
- ¹⁹ Kapilova S. Daiktai iš sektos būstinės grįžta namo // Klaipėda. 1998 09 16.
- ²⁰ Feliks G. Skelbiasi Kristų priėmęs, o iš bažnyčios brolių išmetė lauk! Turėjau negarbės pažinti „Meilės žodį“ („Evangelijos bažnyčią“) ir p. D. Ivanauską // Klaipėda. 1998 07 08.
- ²¹ Mikelskienė R. Prievarautojai su Jėzaus vardu lūpose // Klaipėda. 1994 09 13.
- ²² Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga. 2012.
- ²³ Viluckienė J. Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene. Ten pat.
- ²⁴ Viluckienė J. Interviu su Modestu Gaubu, KLKB pastoriumi // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).

- ²⁵ *Viluckienė J.* Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene. Ten pat.
- ²⁶ Ten pat.
- ²⁷ Ten pat.
- ²⁸ Ten pat.
- ²⁹ *Viluckienė J.* Interviu su „Miesto bažnyčios“ pastoriumi Sauliumi Karosu // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).
- ³⁰ *Viluckienė J.* Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene. Ten pat.
- ³¹ Ten pat.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Ališauskienė M., Glodenis D.* Lietuvos gyventojų apklausa apie religinius judėjimus // Užsakovas: Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija. „Baltijos tyrimai“. 2007.
2. *Feliks G.* Skelbiasi Kristų priėmęs, o iš bažnyčios brolių išmetė lauk! Turėjau negarbės pažinti „Meilės žodį“ („Evangelijos bažnyčią“) ir p. D. Ivanauską // Klaipėda. 1998 07 08.
3. *Gedvila J.* Katalikų prelo žodis „Tuo tikiu“ // Klaipėda. 1992 08 12.
4. *Geertz C.* The Interpretation of Cultures. Princeton: Basic Books. 1973.
5. *Ivanauskas D.* „Meilės žodžio“ bažnyčios pastoriaus žodis // Klaipėda. 1992 08 12.
6. *Kapilova S.* Daiktai iš sektos būstinės grįžta namo // Klaipėda. 1998 09 16.
7. *Kraniauskas L., Gedutis A., Acus A., Kraniauskienė S., Viluckienė J., Spirajėvas E.* Klaipėdos diskursai 1990–2010 m.: sociologinė miesto tapatybių rekonstrukcija. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla. 2012.
8. *Kristina N.* Jie pasitiks Tave, kaip seniai laukiamą svečią... // Klaipėda. 1991 04 20.
9. *Mikelskienė R.* Prievartauojai su Jėzaus vardu lūpose // Klaipėda. 1994 09 13.
10. *Nastopka V.* Dienos telegrafas // Klaipėda. 1992 08 05.
11. *Peškaitis A.* „Tikėjimo žodis“ gravituoja“ // Naujojo religingumo iššūkiai: Straipsnių rinkinys. Naujųjų religijų tyrimų ir informacijos centras. Vilnius: Dialogas. 2004.
12. *Peškaitis A., Glodenis D.* Šiuolaikinis religingumas: naujieji judėjimai ir išraiškos formos amžių sandūroje. Vilnius: Vaga. 2000.
13. *Simonavičiūtė A.* Mistinis skrydis į tamsą. Klaipėda. 1998 06 09.
14. *VE informacija.* Savivaldybėje // Vakarų ekspresas. 1993 01 23.
15. *Viluckienė J.* Interviu su „Miesto bažnyčios“ Klaipėdoje pastoriumi Sauliumi Karosu // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).
16. *Viluckienė J.* Interviu su Klaipėdos miesto Evangelijos bažnyčios pastore Nijole Ivanauskiene // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).
17. *Viluckienė J.* Interviu su Modestu Gaubu, KLKB pastoriumi // Nepublikuota kokybinio interviu medžiaga, surinkta 2012 m. vykdant mokslinio tyrimo projektą „Klaipėdos raida 1990–2010: nuo sovietinio industrinio uosto iki lietuviško multikultūrinio miesto“, kurį finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. LIT-2-43).

Jolita VILUCKIENĖ

NON-TRADITIONAL CHRISTIAN RELIGIOUSITY IN KLAIPEDA DURING TWO DECADES OF LITHUANIA'S INDEPENDENCE

S u m m a r y

Until the Second World War Klaipeda was considered a city of the Lutheran culture and architecture. During World War II the majority of the urban population which belonged to the Evangelical Lutheran Church retreated, and in Soviet times it was filled up with residents from other locations of Lithuania and newcomers from Russia and other Republics of the Soviet Union. This changed the religious identity of the population of this port city.

The idea of contemporary Klaipeda as a liberal and free city ideologically binds the consciousness of the citizens to the main idea of modernity – the unrestricted freedom of an individual. Nevertheless, multiple forms of religious life in the city reveal continuing need of contemporary people for the religious experience within an authentic community. Since Lithuanian independence was re-established, those needs have been met not only by traditional ritual-based, but also by non-traditional Christian religious forms. Although Roman Catholic Church has taken the dominant religious position in Klaipeda during the two decades of Lithuania's independence, active neo-protestant missionary activity created a lot of modern forms of religious communities. The greatest resonance during this period has been created by the Christian non-denominational charismatic churches: Word of Love Christian Church, the Free Christian Church in Klaipeda and the City Church. The object of this research is the activity of the non-denominational Christian communities during the first two decades of Lithuania's independence. The aim of the research is to reveal development of the best-known non-traditional Christian communities, their changes, and their relationship with the urban population during the period 1990–2010. The article is based on the scientific research project (funded by Research Council of Lithuania) "The Development of Klaipeda since 1990 to 2010: From Soviet Industrial Port to Lithuanian Open and Multicultural City". The research is also based on the material of leaders' narrations of non-denominational churches, collected using in-depth qualitative interview method and discourse analysis of the local media publications about these non-traditional Christian religious communities.

The research revealed that compared with traditional religious communities, during the first decade of Lithuania's independence new religious movements were marked by a significant segment of young people and the ability to make new religious forms appealing to young people because of their dynamic, driving style, free from rigid liturgical frames. The biggest organiser of the massive public campaigns and events of the first decade of Lithuania's independence was the Word of Love Christian Church community. Its origins belong to the Full Gospel movement, which began in the 1950s in the world. A characteristic feature of this movement is to emphasize everything defeating faith and dynamism in addition to the basic Christian doctrines. The growth of the Word of Love Christian Church community was stunning: in 1994 – the peak year – the community's events usually attracted about 1 200 people, and in the Christian conferences organised by the community used to collect full city stadium. However very radical spreading of the Gospel by the movement provoked a big wave of public resistance, which was strengthened by the media publications about the negative and dark sides of this church. During the second decade of the Lithuania's independence this non-denominational church has changed its name (Gospel Church of the Klaipeda City), rejected intense advertisement and radical spreading of the faith, and chose much more restrained strategy of religious activity in the city.

After the dominant position of the Word of Love Christian Church was undermined in Klaipeda, other non-traditional protestant religious communities started getting popularity, such as Free Christian Church in Klaipeda and the City Church. These religious communities used successfully a strategy of public relations in order to spread the information about themselves and to attract new members to their communities. The LCC International Christian University became a cradle of these non-denominational Christian communities in Klaipeda, because a lot of students who were searching for their Christian identity came to this university for studies and were involved into activities of various non-denominational Christian communities.

The Free Christian Church in Klaipeda failed to fully develop their communal identity and to preserve its permanent membership and to find a niche for its specific activity in the city. Therefore this little community joined The International Community of Mennonite Brethren (ICOMB) since 2014.

Unlike many non-traditional communities, the City Church did not limit itself only on its community matters. It created joint projects with other city organizations or communities. The community also adjusted its activities to the Lithuanian society and social reality very successfully. Therefore it became the fastest growing non-denominational Christian community in Klaipėda until nowadays.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: netradicinio krikščioniško religingumo bendruomenė, nenedominacinė charizminė bažnyčia, „Meilės žodis“, Laisvųjų krikščionių bažnyčia, Miesto bažnyčia.

KEY WORDS: non-traditional christian religious community, non-denominational charismatic church, Word of Love Christian Church, Free Christian Church in Klaipėda, the City Church.

Jolita VILUCKIENĖ – lektorė, socialinių mokslų daktarė. Socialinių pokyčių studijų centras, Klaipėdos universitetas, Minijos g. 153, LT-93185, Klaipėda. Tel. +370 46 398 664. El. paštas jolitav.ku@gmail.com.

Jolita VILUCKIENE – PhD, lecturer at Klaipėda University Centre for Social Studies. Minigos st. 153, LT-93185, Klaipėda. Cell phone: +370 46 398 664. E-mail: jolitav.ku@gmail.com.